

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของหลักสูตร คร. สุมิตร คุณานุกร¹ ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรที่มีคุณภาพก็ควรเป็น หลักสูตรที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคม หลักสูตรที่ดี² ควรตอบสนองต่อสังคม และเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ควบคู่กัน การปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมกับกาลสมัย ให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในสังคมปัจจุบันให้เกิดประโยชน์มากขึ้นเพียงใด ย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงคุณภาพของการให้การศึกษานั้น ๆ

จากรายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503 ของกองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ³ ปรากฏให้เห็นว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาของประเทศไทยปัจจุบันยังขาดคุณภาพอย่างแท้จริง สาเหตุเนื่องมาจากความล่าสมัยของหลักสูตร เพราะเริ่มใช้ตั้งแต่พุทธศักราช 2503 จนถึงปีพุทธศักราช 2517 รวมเวลาได้ 14 ปี โดยมีได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพและเหตุการณ์ในระยะเวลาดังกล่าว หลักสูตร เป็นต้นว่าความมุ่งหมายของหลักสูตร ควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการในด้าน

¹คร. สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2518) หน้า 10.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 222.

³พัฒนาหลักสูตร, กอง. กรมวิชาการ, รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503" วารสารการวิจัยทางการศึกษา, 4 (พฤษภาคม-สิงหาคม, 2517) หน้า 1 - 18.

ต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับส่วนตัวและสังคมในขณะนั้น เนื้อหาของบางวิชาในระดับมัธยมศึกษาแห่งชาติ ความต่อเนื่อง และบางวิชามีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับวิชาอื่น เช่น วิชาภูมิศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ยิ่งไปกว่านั้นทั้งสองวิชายังมีเนื้อหาคล้าย และไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี ในด้านกิจกรรมการสอน ครูจำนวนมากยึดแบบเรียน และคู่มือครูเป็นแนวทางในการสอน แต่แบบเรียนและคู่มือครูยังมีไม่ครบทุกวิชา ทำให้การสอนของโรงเรียนต่าง ๆ มีมาตรฐานต่างกันมาก การวัดและการประเมินผลการเรียนไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชา วิชาจะเนรรวมมาเป็นเกณฑ์พิจารณาได้-ตก ซึ่งไม่ช่วยส่งเสริมการเรียนของเด็กได้เท่าที่ควร ทั้งยังทำให้เด็กไม่เห็นความสำคัญเท่ากันของแต่ละวิชา จากรายงานของกรมวิชาการฉบับนี้ชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องของหลักสูตร ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในหลาย ๆ ด้าน กระทรวงศึกษาธิการจึงให้คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งแต่งตั้งเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2513 นำผลการวิเคราะห์หลักสูตรดังกล่าวนี้มา เป็นแนวทางในการพิจารณาคำเนิการปรับปรุงหลักสูตรใหม่

ต่อมาในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเรียกว่าวันมหาวิปโยค⁴ ประเทศไทยได้ก้าวสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางด้านการเมือง มีการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้น บริหารประเทศเป็นการชั่วคราว และมีการจัดร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการปกครองประเทศในระบอบรัฐสภา วิถีชีวิตของคนไทยก็เปลี่ยนไป ประชาชนมีโอกาได้เรียนรู้และตระหนักอย่างแท้จริง ถึงสิทธิและหน้าที่ของแต่ละคน ตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง และของประเทศชาติโดยส่วนรวม

ผลสืบเนื่องจากเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้การปรับปรุงหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีความสำคัญมากขึ้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจเกี่ยวกับการศึกษาได้พากันวิจารณ์กันมากกว่าการศึกษาของไทยไม่เหมาะสมกับกาลเวลา ภายประกาทั้งปวง ดังนั้นรัฐบาลซึ่งได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษานี้เป็นอย่างยิ่ง จึงได้แถลงนโยบาย ต่อสภาผู้บัญญัติ

⁴บรรณาธิการ "ความเรียงประชาชาติ" ประชาชาติ, 15 - 22 (พฤศจิกายน, 2516), หน้า 6.

แห่งชาติ เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2517 ว่า⁵

....รัฐบาลนี้จะเร่งรัดจัดการศึกษาอบรมเพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย เน้นในเรื่องการอบรมวัฒนธรรม และการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ....จะวางรากฐานและแนวทางปฏิบัติในการปฏิรูปการศึกษา....

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว รัฐบาลจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2517 เพื่อดำเนินการศึกษาปัญหาพิจารณาแนะแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการศึกษาของไทยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จากรายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2513 ประกอบกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง หลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 มีส่วนผลักดันให้การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมีแนวทางเด่นชัดมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ตั้งแต่ผู้บริหารการศึกษา และผู้สอนจำนวนมาก เพื่อร่วมกันพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรใหม่ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง และระยะเวลาในการใช้หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503 เป็นเวลานานถึง 14 ปี โดยมิได้มีการปรับปรุงแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม ประชากร เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม วิทยาการ และเทคโนโลยี ในระยะ 14 ปีก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก ทำให้การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงมีแนวโน้มไปในทางเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่มากกว่าการปรับปรุง

ดังนั้น ในวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2518 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ในภาคต้น ปีการศึกษา 2518

จะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรฉบับนี้ใช้เวลาสั้นมาก และประกาศใช้เร็วเกินไปเร็วจนเกินกว่าจะพิจารณาป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้ทัน เพราะยังขาดการเตรียมการ

⁵ อภิปรายใน เกตุทัต การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 4.

และการวางแผน⁶ โรงเรียนได้รับทราบเป็นทางการล่วงหน้า ก่อนการเปิดภาคเรียนเพียง 3 เดือน ซึ่งมีเวลาน้อยมาก สำหรับการเตรียมครู เอกสาร คู่มือการสอนและการประเมินผลการเรียน รวมทั้งแบบฟอร์มและตารางต่าง ๆ ที่จะใช้เกี่ยวกับหลักสูตรใหม่⁷ นอกจากนี้การที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายกระชั้นมาก ทำให้ครูผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง ขาดความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ในค่านต่าง ๆ⁸

อีกประการหนึ่ง วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 เป็นการเปลี่ยนแปลงจากระดับผู้บริหาร (The Administrative Approach) หรือที่เรียกว่าเป็นแบบเบื่องบนมาสู่เบื้องล่าง วิธีการเปลี่ยนแปลงชนิดนี้มีข้อดีที่ว่า การดำเนินการขึ้นกำหนดนโยบายและวางแผนเป็นไปไ้รวดเร็ว แต่อาจจะก่อให้เกิดช่องว่างความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้กำหนดนโยบายการปรับปรุงหลักสูตร กับผู้ดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร อันได้แก่ครูผู้ใช้หลักสูตร ถ้าครูไม่เข้าใจนโยบายการปฏิบัติก็ย่อมไม่เกิดผลตามที่กำหนดไว้ในนโยบาย นอกจากนี้วิธีการเปลี่ยนแปลงจากระดับผู้บริหาร ยังไม่ส่งเสริมแรงคลีใจในการปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับมา ทั้งนี้ เพราะปฏิบัติมักคิดว่าไม่เป็นประชาธิปไตย ตนเองไม่มีส่วนรวม จึงไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

⁶ ชงระพี, "หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 ผลงานชิ้นโบว์ดำของกระทรวงศึกษาธิการ," สยามรัฐ, 8 (กุมภาพันธ์, 2518). หน้า 2.

⁷ สุวรรณ จันทร์สม, "โรงเรียนกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร" เอกสารประกอบการอบรมหัวหน้าวิชาและอาจารย์ทุกคนที่สอน ม.ศ.4 - 5 ของโรงเรียนส่วนกลางกลุ่มโรงเรียนที่ 3 (กรุงเทพ : พีระพินา, 2518) หน้า 21.

⁸ ม.ร.ว. จุฬิพรหม กมลาศน์ และคณะ "วิกฤติการณ์ในการจัดระบบการศึกษาาระดับมัธยมศึกษา," เอกสารประกอบการสัมมนาตอนที่ 3, (เอกสารอัดสำเนา) 2518, หน้า 17.

⁹ สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 223 - 224.

จากขอบพรอังกังลาวข้างตน ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เมื่อนำหลักสูตรใหม่ฉบับนี้ไปใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ ย่อมจะต้องมีปัญหาเกิดขึ้นแน่นอน

กระทรวงศึกษาธิการได้เตรียมมาตรการส่งเสริมคุณภาพ และควบคุมมาตรฐานการศึกษาในการใช้หลักสูตรใหม่นี้ โดยประกาศแบ่งกลุ่มโรงเรียนในส่วนกลางออกเป็น 8 กลุ่ม ตามสภาพท้องถิ่นและที่ตั้งของโรงเรียน ในส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็น 12 กลุ่มตามเขตการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนภายในกลุ่มได้ช่วยเหลือกัน¹⁰

หนึ่งในเขตการศึกษา 1 มีโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษาที่กำลังใช้หลักสูตรใหม่นี้ถึง 15 โรงเรียน ผู้วิจัยจึงใคร่จะทราบว่าโรงเรียนเหล่านี้มีปัญหาในการใช้หลักสูตรใหม่ฉบับนี้หรือไม่ และมีปัญหามากน้อยเท่าใด เพื่อจะได้รวบรวมข้อมูลไว้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนในเขตการศึกษานี้ต่อไป

สรุป

เนื่องจากความบกพร่องของหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503 ก่อรูปกับการปฏิรูปการศึกษาหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นแรงผลักดันให้ กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 อย่างรวดเร็ว โดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของผู้ใช้หลักสูตรในโรงเรียนต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรใหม่นี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร และการเรียน การสอนในเขตการศึกษา 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในเขตการศึกษา 1"

¹⁰ วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ, การประชุมหัวหน้าสถานศึกษาส่วนกลางเพื่อพิจารณาดำเนินการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 15 กรกฎาคม 2518 (เอกสารอัดสำเนา).

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้วิจัยมุ่งสำรวจเฉพาะปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ ในเขตการศึกษา 1 ซึ่งทำการสอนในภาคต้นของปีการศึกษา 2518 เท่านั้น
2. บุคลากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่บุคลากรเฉพาะในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 1 ที่เปิดสอนตามหลักสูตรใหม่ จำนวน 15 โรงเรียน

บุคลากรในโรงเรียนที่ทำการวิจัยนี้ ได้แก่บุคคล 7 ประเภท ดังนี้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่

- 2.1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออาจารย์ใหญ่
- 2.1.2 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ
- 2.2.3 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครอง
- 2.2.4 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายธุรการ

2.2 หัวหน้าหมวดวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 8 หมวด คือ

- 2.2.1 หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
- 2.2.2 หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา
- 2.2.3 หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย
- 2.2.4 หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์
- 2.2.5 หัวหน้าหมวดวิชาคณิตศาสตร์
- 2.2.6 หัวหน้าหมวดวิชาภาษาอังกฤษ
- 2.2.7 หัวหน้าหมวดวิชาศิลปะศึกษา
- 2.2.8 หัวหน้าหมวดวิชาศิลปะปฏิบัติ

2.3 อาจารย์ผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 8 หมวด คือ

- 2.3.1 อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาภาษาไทย

- 2.3.2 อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ศึกษา
- 2.3.3 อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยพยานามัย
- 2.3.4 อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์
- 2.3.5 อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยนิติศาสตร์
- 2.3.6 อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยภาษาอังกฤษ
- 2.3.7 อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยศิลปศึกษา
- 2.3.8 อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยศิลปปฏิบัติ
- 2.4 เจาหน้าที่แนะแนว
- 2.5 เจาหน้าที่ทะเบียน
- 2.6 เจาหน้าที่วัดผลการศึกษา
- 2.7 เจาหน้าที่ห้องสมุด

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรใหม่	หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518
กลุ่มโรงเรียน	หมายถึง กลุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด กรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 1
การเรียนในระบบหน่วยกิต	หมายถึง การเรียนที่โคคาของรายวิชาที่กำหนดตาม เนื้อหา และลักษณะของรายวิชานั้น
ภาคเรียน	หมายถึง ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน และอาจเปิดภาคฤดูร้อนเพิ่มเติมได้
คาบ	หมายถึง ระยะเวลาเรียน 50 นาที

หน่วยกิต	หมายถึง	ค่าของรายวิชาที่กำหนดตามเนื้อหาและลักษณะของวิชานั้น ๆ โดยถือหลักที่ว่า <u>วิชาภาคทฤษฎี</u> - รายวิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึงรายวิชาที่ใช้เรียน 1 คาบ ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือใช้เวลารวมกัน 18 คาบ <u>วิชาภาคปฏิบัติ</u> - รายวิชา 1 หน่วยกิต หมายถึง รายวิชาที่ใช้เวลาเรียนและฝึกปฏิบัติ 2 - 3 คาบ ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือใช้เวลารวมกัน 36 - 54 คาบ
หน่วยกิตสะสม	หมายถึง	จำนวนหน่วยกิตรวมของรายวิชาที่นักเรียนได้ระดับคะแนนตั้งแต่ 1 ขึ้นไป
ระดับคะแนน	หมายถึง	ตัวเลขแสดงผลการเรียนของนักเรียนในแต่ละรายวิชา กำหนดเป็น 4, 3, 2, 1, 0 ตามลำดับ
จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	หมายถึง	ข้อความที่ระบุการกระทำหรือการแสดงออกที่นักเรียนแสดงออกให้เห็นได้ และครูสามารถวัดผลตามจุดประสงค์ให้ตรงกัน
โปรแกรมการเรียน	หมายถึง	กลุ่มรายวิชาที่นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจหรือตามแผนการเรียนต่อ หรือการประกอบอาชีพ
หมวดวิชา	หมายถึง	หน่วยใหญ่ของวิชาที่กำหนดให้เรียนตามหลักสูตร เช่น หมวดวิชาภาษาไทย

กลุ่มวิชา	หมายถึง	หน่วยรองลงมาจากหมวดวิชา
รายวิชา	หมายถึง	หน่วยที่เล็กที่สุดในการจัดแบ่งวิชา
วิชาบังคับ	หมายถึง	วิชาที่จัดไว้ให้เรียนตามหลักสูตร
วิชาเลือก	หมายถึง	วิชาที่จัดไว้ให้เลือกเรียนตามหลักสูตร
เอกสารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร	หมายถึง	เอกสารที่ใช้ประกอบการสอน ซึ่งได้แก่ หลักสูตร คู่มือหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ คู่มือประเมินผลการเรียน
ระเบียบ	หมายถึง	แบบฟอร์มที่ใช้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งในด้านการเรียน ความประพฤติ และอื่น ๆ เริ่มตั้งแต่วันเข้าเรียนจนจบการศึกษาในโรงเรียน
ระเบียบแสดงผลการเรียน	หมายถึง	แบบฟอร์มที่ใช้บันทึกผลการเรียนของนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยจะช่วยให้ทราบปัญหาต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 1
2. ผลจากการวิจัยจะช่วยให้ได้รับข้อมูล สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร และการเรียน การสอน ในเขตการศึกษานี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้น ๆ ดังนี้ คือ

1. บุคลากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่บุคลากร 7 ประเภท ดังต่อไปนี้ คือ
 - 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายปกครอง
 - 1.2 หัวหน้าหมวดวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 8 หมวด ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา พละนามัย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ อังกฤษ ศิลปศึกษา ศิลปปฏิบัติ
 - 1.3 อาจารย์ผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในหมวดวิชา 8 หมวด ดังกล่าวมาแล้ว โดยสุ่มหมวดวิชาละ 2 คน
 - 1.4 เจ้าหน้าที่แนะแนว โรงเรียนละ 1 คน
 - 1.5 เจ้าหน้าที่ทะเบียน โรงเรียนละ 1 คน
 - 1.6 เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา โรงเรียนละ 1 คน
 - 1.7 เจ้าหน้าที่ห้องสมุด โรงเรียนละ 1 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหา ซึ่งสร้างขึ้นเอง มีทั้งหมด 14 ฉบับ แบบสอบถามนี้มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบปัญหา มาตรฐานประมาณค่า และคำถามปลายเปิด
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้นำแบบสอบถามไปส่งและรับคืนด้วยตนเองทุกโรงเรียน
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คะแนนดิบ การร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับตามความมากน้อยของค่าเฉลี่ย
5. การเสนอข้อมูล เสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย